

Alcide De Gasperi University
of Euroregional Economy in Józefów (Poland)
Bogomolets National Medical University (Ukraine)

**VI th International
Academic Conference**

**CURRENT TRENDS
OF THE INTERCULTURAL
COMMUNICATION:
PSYCHOLOGICAL
AND PEDAGOGICAL ASPECTS
OF HIGHER MEDICAL EDUCATION
AND PEDAGOGICAL THERAPY**

28-29.02.2020, Warsaw

SET OF ABSTRACTS OF CONFERENCE PARTICIPANTS

Edited by Sofiia Sokolova

Józefów
2020

ORGANIZERS OF THE CONFERENCE:

Alcide De Gasperi University
of Euroregional Economy in Józefów (Poland)

Bogomolets National Medical University
(Ukraine)

***VI th INTERNATIONAL ACADEMIC
CONFERENCE***

**CURRENT TRENDS
OF THE INTERCULTURAL
COMMUNICATION:**

**Psychological and Pedagogical Aspects
of Higher Medical Education
and Pedagogical Therapy**

28-29.02.2020, Warsaw

SET OF ABSTRACTS OF CONFERENCE PARTICIPANTS

Edited by Sofiia Sokolova

VI th International Academic Conference Current Trends of the Intercultural Communication: Psychological and Pedagogical Aspects of Higher Medical Education and Pedagogical Therapy (28-29.02.2020): Set of abstracts of conference participants. Edited by Sofiia Sokolova. Józefów: Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy, 2020.

Open access: <https://sites.google.com/view/incult-2/archive>

<https://sites.google.com/view/incult-2>

intercult.comunik@gmail.com

Cover, typesetting, type-matter: Sofiia Sokolova

Volume 2,9 publ.sh.

E-book

Printing and binding:

Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy in Józefów

Address publisher

Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy in Józefów

Poland, 05-410 Józefów, ul. Sienkiewicza 4

tel/fax (+48) 22 789 19 03

<http://wsge.edu.pl>

<https://sites.google.com/view/incult-2>

intercult.comunik@gmail.com

© Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy in Józefów

The texts follow the author's grammar and style.

All Rights Reserved.

Copying, reprinting and distribution of all or part of this publication without permission is prohibited.

Table of contents

CONFERENCE COMMITTEE	6
----------------------------	---

TEACHING FOREIGN STUDENTS. LANGUAGE LEARNING IN MEDICAL UNIVERSITIES

Iya Kaminska, Maryna Starchenko, Lyala Grusha, Liudmila Moskalenko	7
Teaching medical students communicating skills in english / Навчання студентів-медиків комунікаційних навичок на заняттях англійської мови	
Andrij Ulishchenko	10
Studying ukrainian as a foreign language: a cultural context / Вивчення української мови як іноземної: культурний контекст	

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CHALLENGES OF MODERN EDUCATION

Sofiia Sokolova	13
Application of rationale and argumentation in refuting up-to-date myths and stereotypes / Uzasadnianie i argumentowanie w komunikacji z osobami poddanymi mitom i stereotypom	
Michal Roman	15
Attitudes of the local community towards tourists and owners of agritourism farms / Postawy społeczności lokalnej wobec turystów i właścicieli gospodarstw agroturystycznych	

**INNOVATIVE TEACHING TECHNOLOGIES APPLIED
AT THE CLINICAL AND THEORETICAL
MEDICAL UNIVERSITY DEPARTMENTS**

Ivanna Sakhanda, Nataliia Koziko, Yuriy Litvin	18
Methodological aspects of teaching biotechnology in the pharmaceutical faculty	
Violetta Ulishchenko	21
Ways of development of methodical proactivity of scientific and pedagogical workers of medical universities / Шляхи розвитку методичної проактивності науково-педагогічних працівників медичних ВНЗ	
Valeriy Cheshuk, Ievgen Cheshuk	25
Issues of quality, safety and medical errors in teaching clinical oncology / Питання якості, безпеки та медичних помилок у навчанні клінічної онкології	
Maryna Antonenko, Natalia Zelinskaya, Lada Sayapina, Olena Znachkova, Tetana Shuminskaya, Zinaida Zhegulovich, Lujdmila Reshetnyk, Tamara Melnychuk	28
Implementation of innovative pedagogical methods at the stage of the postgraduate education of dentists	
Tetiana Lakhtadyr, Victor Cherkasov, Ludmila Turbal, Snizhana Doroshchuk, Rostislav Kaminskiy	30
Structural changes in renal cortex in experimental skin burn injury and under the conditions of use of infusion solutions / Структурні зміни в кірковій речовині нирок щурів при експериментальній опіковій травмі шкіри та при застосуванні інфузійних розчинів	

**COMMUNICATIVE COMPETENCE OF A PHYSICIAN:
WAYS OF IMPROVEMENT**

Lesya Lymar	31
Social skills of medical personnel: ukrainian review / Соціальні навички медичного персоналу: український огляд	
Liudmyla Siryk	42
Communicative competence in the usa / Комунікативна компетентність у США	

MANAGEMENT AND MARKETING IN HEALTHCARE

Tetiana Nehoda	46
Comparative characteristics of the study sample of patients and frequency of appointments of different variants of antihypertensive therapy	
Tetiana Tsilenko	48
Pharmaceutical component of health insurance in ukraine: state, problems, development prospects / Фармацевтична складова медичного страхування в Україні: стан, проблеми, перспективи розвитку	
Tetyana Vezhnovets, Valentyna Protsenko	52
Requirements to the healthcare institutions training interns in ukraine / Вимоги до закладів охорони здоров'я з підготовки лікарів-інтернів	

Conference Honorary Committee:

Prof. **Magdalena Sitek**, DSc, Rector of the Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy (Poland, Józefów)

Prof. **Iurii Kuchyn**, DSc, Bogomolets National Medical University, First Vice-Rector on Scientific-Academic Affairs and Postgraduate Education (Ukraine, Kyiv)

Tadeusz Graca, PhD, Vice Rector of the Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy (Poland, Józefów)

Assoc. Prof. **Tetyana Vezhnovets**, DSc, Bogomolets National Medical University, Director of the Institute of Postgraduate Education (Ukraine, Kyiv)

Conference Academic Committee:

Prof. **Bronisław Sitek**, DSc, Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy (Poland, Józefów)

Prof. **Rimma Skrypnyk**, DSc, Bogomolets National Medical University, Vice-Rector on Scientific-Academic Affairs, International Relations and European Integration (Ukraine, Kyiv)

Malgorzata Such-Pyrgiel, DSc, Vice Rector of the Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy (Poland, Józefów)

Iwona Florek, PhD, Vice Rector of the Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy (Poland, Józefów)

Prof. **Viktor Cherkasov**, DSc, Bogomolets National Medical University, Honored Scientist and Technician of Ukraine, Head of the Chair of Descriptive and Clinical Anatomy (Ukraine, Kyiv)

Assoc. Prof. **Sofiia Sokolova**, PhD, Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy (Poland, Warsaw)

Prof. **Iryna Dzevulska**, DSc, Bogomolets National Medical University, Professor of the Chair of Descriptive and Clinical Anatomy (Ukraine, Kyiv)

Michał Roman, DSc, University of Life Sciences in Warsaw (Poland, Warsaw)

Conference Organizing Committee:

Chairwoman:

Assoc. Prof. **Sofiia Sokolova**, PhD, Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy (Poland, Warsaw)

Members:

Prof. **Violetta Ulishchenko**, DSc, Bogomolets National Medical University, Head of the Scientific-Educational Center of Continuous Professional Education (Ukraine, Kyiv)

Michał Roman, DSc, University of Life Sciences in Warsaw (Poland, Warsaw)

TEACHING FOREIGN STUDENTS. LANGUAGE LEARNING IN MEDICAL UNIVERSITIES

Iya Kaminska, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

Maryna Starchenko, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

Lyala Grusha, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

Liudmila Moskalenko, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

TEACHING MEDICAL STUDENTS COMMUNICATING SKILLS IN ENGLISH

Introduction. Teaching medical students communication skills in University is realized at such classes as: Ukrainian, English, Psychology profile, deontology, etc. However, too little attention is paid to the communication skills themselves, as at language classes mostly grammar and vocabulary are taught, at psychology-psychological peculiarities of interaction. The issue of communication at whole is neglected.

Relevance to issues. As the Ukrainian medical education aims to attain the European quality, communication skill subject is particularly important. All the drawbacks should be found, as the professional physician is not only that who can treat, but interact with his patients.

Purpose. To analyze peculiarities of teaching communication skills at English classes, basing on the personal experience of the authors, to assess changes in the parameter before and after the introduced English communication course.

Methods. Literature review method was used to gather information on how communication skills are taught abroad, the method including analysis and synthesis of information; initial and final testing and questioning the students – to assess the quality of their knowledge before and after the experiment, statistical processing of the data with the STATISTICA software was used. The author tests to assess the English communication skills included multiple questions regarding communication of doctors and patients.

Results. The literature review and personal experience of the authors helped to define the following drawbacks of teaching medical students communication skills at English classes: little attention paid to the course and neglecting it before the clinical subjects; inappropriate age of the students who studied the course.

Though, 124 students participated in the study, with their initial communication skills assessment which showed that almost 68% had good skills level and 14.5% – bad one, After the 1-year course of communication English 83% showed good level and only 4% – bad one, which evidences about high efficiency of the course.

Conclusions. Systematic teaching communication English helped students to improve their overall communication level. Though, the course with practical drills and cases in English should be taught to the senior students, who are directly dealing with the patient. Further research of teaching communication English efficiency to the interns and practicing physicians is required.

Keywords: communication English, teaching, skills, medical students.

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ КОМУНІКАЦІЙНИХ НАВИЧОК НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Вступ. Навчання студентів-медиків комунікаційних навичок в університеті реалізується на заняттях з таких предметів: українська мова, англійська мова, предмети психологічного профілю, деонтологія, тощо. Однак, замало уваги приділено комунікаційним навичкам самим по собі, так як на заняттях з мов вивчається граматики та вокабуляр, на заняттях з психології – особливості взаємодії. Тема власне спілкування знехтувана.

Відповідність проблематиці. Так як українська медична освіта ставить на меті відповідність європейській якості навчання, тема навчання та формування комунікаційних навичок є важливою. Варто проаналізувати недоліки та слабкі місця такого викладання, для руйнування стигми в педагогічній думці, що лікар має лікувати, а не взаємодіяти.

Мета. Проаналізувати особливості навчання комунікаційних навичок на заняттях з англійської мови, базуючись на особистому досвіді авторів оцінити зміни у параметрах до та після запропонованого курсу.

Методи. Було застосовано метод аналізу літератури для збору інформації, як комунікаційні навички викладаються за кордоном; аналіз та синтез інформації, метод тестування – початкове та кінцеве тестування та опитування студентів для оцінювання якості їх знань та сформованості навичок до та після експерименту, статистична обробка даних із використанням програмного забезпечення STATISTICA. Авторські тести для оцінювання англомовних комунікаційних навичок включали численні питання стосовно комунікації лікарів та пацієнтів.

Результати. Огляд літератури та особистий досвід авторів допомогли визначити наступні слабкі сторони навчання студентів-медиків навичкам

комунікації на заняттях англійської мови: замало уваги приділяється курсу, спостерігається нехтування курсом у порівнянні з клінічними предметами; невідповідність віку студентів, які вивчають курс, та їх завантаженням практикою. 124 студенти прийняли участь в експерименті, початкове(вступне) оцінювання їх комунікаційних навичок англійською мовою показало, що майже 68: мають добре сформовані навички та 14.5% – погані. Через рік, після викладання цим студентам курсу комунікаційної англійської мови 83% показали добрі результати та тільки 4% – погані, що свідчить про високу ефективність даного курсу.

Висновки. Систематичне навчання комунікаційних навичок на заняттях з англійської мови допомогло студентам покращити загальний комунікаційний рівень. Однак, даний курс англійською мовою має викладатися для студентів старших курсів, які безпосередньо працюють з пацієнтами. необхідно подальше дослідження викладання комунікаційної англійської мови для інтернів та практикуючих лікарів.

Ключові слова: комунікативні навички, англійська, студенти-медики, викладання.

Assoc. Prof. **Andrij Ulishchenko**, PhD, Kyiv Medical University (Ukraine, Kyiv)

STUDYING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE: A CULTURAL CONTEXT

Introduction. A necessary factor in the high level of effectiveness of mastering the Ukrainian language as a foreign language is the contextualization of learning, which contains both cultural and didactic components. An important task of the Ukrainian language course for foreign students is not only learning the language, but also gaining the opportunity to successfully adapt to a completely new cultural milieu. This course creates an enabling environment for meeting different cultures and is also an important component of intercultural education. However, opportunities to make full use of the Ukrainian language course as a foreign language as an instrument of intercultural communication are not always sufficiently realized in higher education institutions.

Relevance to issues. Conducting classes in a multinational group, especially when students have acquired certain language skills, involves the use of elements of intercultural learning and creates favorable conditions for the formation of intercultural competence, which is an important task of language training for foreigners.

Purpose. Consideration of possibilities of integration of elements of intercultural education into the course of Ukrainian as a foreign language for foreign students studying in the multicultural environment of domestic universities.

Methods. Analysis of the related literature, study observation and interviewing of foreign students, selection of a representative fact group, interpretation of the information received. The answers received from students during the interview testify to the superiority of positive emotions, which determine the desire to get acquainted with a new culture, the mental characteristics of people, the motivation to study, expectations of certain benefits, comforts, satisfaction in the future with the results of their success.

Results. The analysis of the results of work with foreign students at the Kyiv Medical University showed that the formation of a secondary linguistic personality is successful when the non-native language is studied in a certain context new to the foreigner cultural environment, because such a context of acquisition of linguistic competences is very important. An effective tool for the formation and development of a secondary linguistic personality, its intercultural competence and a high level of motivation is, for example, a student academic club, which involves

both foreign and domestic students. Boys and girls prepare small reports of different thematic orientation, accompany them with bilingual presentations, which promotes the practical implementation of the principle of dialogical learning (foreign students integrate Ukrainian-language fragments into their messages, focusing on the main points of the topics and domestic students use English-language fragments).

Conclusions. Increasing the level of motivation is facilitated by the contextual approach used by the teacher, who chooses the appropriate cultural components, encourages students to overcome certain social communication barriers and to use more opportunities to communicate with native speakers, to seek to better understand the mental peculiarities of native speakers.

Keywords: intercultural communication, Ukrainian as a foreign language, cultural competence, intercultural education, contextual approach.

ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: КУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ

Вступ. Необхідним чинником високого рівня ефективності опанування української мови як іноземної є контекстуалізація навчання, що містить як культурологічний, так і дидактичний компоненти. Важливим завданням курсу української мови для іноземних студентів є не тільки вивчення мови, але й набуття можливості успішно адаптуватися до цілком нового культурного середовища. Цей курс, створюючи сприятливі умови для зустрічі різних культур, є також важливим компонентом інтеркультурної освіти. Однак можливості повноцінно використовувати курс української мови як іноземної в ролі інструменту міжкультурної комунікації не завжди достатньою мірою реалізуються у вищих навчальних закладах.

Відповідність проблематиці. Проведення занять у багатонаціональній групі, передусім у тому разі, коли студенти вже набули певних мовних навичок, передбачає використання елементів міжкультурного навчання і створює сприятливі умови для формування міжкультурної компетенції, що є важливим завданням мовної підготовки іноземних громадян.

Мета. Розгляд можливостей інтеграції елементів міжкультурної освіти в курс української мови як іноземної для іноземних студентів, які навчаються в полікультурному середовищі вітчизняних університетів.

Методи. Аналіз пов'язаної з темою дослідження літератури, спостереження за навчальною діяльністю та інтерв'ювання студентів-іноземців, вибір репрезентативної групи фактів, інтерпретація отриманої інформації. Переважна більшість відповідей, отриманих від студентів під час

інтерв'ювання, свідчить про перевагу позитивних емоцій, що визначають не тільки бажання познайомитися з новою культурою, ментальними особливостями людей, мотивацію до навчальної роботи, а також очікування певних переваг, зручностей, задоволення у майбутньому результатами своєї успішності.

Результати. Аналіз результатів роботи з іноземними студентами в Київському медичному університеті показав, що формування вторинної мовної особистості успішно відбувається в тому разі, коли нерідна мова вивчається у певному контексті нового для іноземця культурного середовища, оскільки такий контекст набуття лінгвістичних компетенцій відіграє роль важливого мотиваційного чинника. Ефективним інструментом формування і розвитку вторинної мовної особистості, її міжкультурної компетентності, високого рівня вмотивованості є, наприклад, студентський науковий гурток, до роботи якого залучено як іноземних, так і вітчизняних студентів. Юнаки і дівчата готують невеликі доповіді різної тематичної спрямованості, супроводжують їх двомовними презентаціями, що сприяє практичному втіленню принципу діалогічності у навчанні (іноземні студенти інтегрують у свої повідомлення україномовні фрагменти, де зроблено акцент на основних положеннях презентованої теми, а вітчизняні студенти – англomовні фрагменти).

Висновки. Зростанню рівня мотивації сприяє контекстний підхід, застосований викладачем, який обирає відповідні цікаві для студентів культурологічні складові, спонукає долати певні соціальні комунікативні бар'єри і використовувати більше можливостей спілкуватися із носіями мови, прагнути краще зрозуміти ментальні особливості носіїв мови країни, у якій певний час проживає студент-іноземець.

Ключові слова: інтеркультурна комунікація, українська мова як іноземна, культурна компетенція, міжкультурна освіта, контекстний підхід.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CHALLENGES OF MODERN EDUCATION

Assoc. Prof. **Sofiia Sokolova**, PhD, Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy (Poland, Warsaw)

APPLICATION OF RATIONALE AND ARGUMENTATION IN REFUTING UP-TO-DATE MYTHS AND STEREOTYPES

Purpose. To characterize rationale and argumentation as subjects of scientific research. To represent application of rationale and argumentation technology in on-line discussions on the basis of selected examples.

Material and methods. Analysis and generalization of scientific sources and documents was performed. Practice of using rationale and argumentation in on-line discussions was analyzed. The discussion is an on-line dialog between a philosopher and an economist. The philosopher refutes the stereotypical position of his opponent consisting in denying importance of the humanities for the society and in the desire to achieve the abolition of funding for all humanitarian researches.

Conclusions. In the age of information society, when information aggression is growing and increasingly turning into an information war, it is essential to be able to rationalize and argue own position as well as to unmask false statements. This skill is especially important in counteracting mythologization of the society and spread of stereotypes.

Keywords: rationale, argumentation, discussion, convictions, disproof of stereotype, myth, dispelling.

UZASADNIANIE I ARGUMENTOWANIE W KOMUNIKACJI Z OSOBAMI PODDANYMI MITOM I STEREOTYPOM

Celem jest scharakteryzowanie uzasadnienia i argumentacji jako przedmiotów badań naukowych, jak również zaprezentowanie zastosowania technologii uzasadnienia i argumentacji w dyskusjach online na podstawie wybranych przykładów.

Metody badawcze. Przeprowadzono analizę i uogólnienie źródeł naukowych i dokumentów. Przeanalizowano praktykę stosowania uzasadnienia i argumentacji w dyskusjach online. Pierwsza dyskusja to internetowy dialog między filozofem a ekonomistą. Filozof obala stereotypowe stanowisko swojego przeciwnika, polegające na negowaniu znaczenia nauk humanistycznych dla społeczeństwa, zgodnie z którym należy dążyć do zniesienia finansowania wszystkich badań z dziedziny humanistyki.

Wnioski. W dobie społeczeństwa informacyjnego, gdy agresja informacyjna narasta i zamienia się w wojnę informacyjną, niezbędna jest umiejętność racjonalizacji i argumentowania na rzecz swojej racji, a także demaskowania fałszywych oświadczeń. Ta umiejętność jest szczególnie ważna dla przeciwdziałania mitologizacji społeczeństwa i rozpowszechnianiu stereotypów. Keywords: rationale, argumentation, discussion, convictions, disproof of stereotype, myth dispelling.

Słowa kluczowe: uzasadnianie, argumentowanie, dyskusja, przekonywanie, sprostowanie stereotypu, obalenie mitu.

Michał Roman, DSc, University of Life Sciences in Warsaw (Poland, Warsaw)

Robert Kosiński, MA, engineer, University of Life Sciences in Warsaw (Poland, Warsaw)

ATTITUDES OF THE LOCAL COMMUNITY TOWARDS TOURISTS AND OWNERS OF AGRITOURISM FARMS

Introduction. The attitude of the local community to incoming tourists has a great impact on the development of tourism in a given area. Attitudes of the local community are also of great importance for the development of agritourism. This form of non-agricultural activity can have a direct and indirect impact on residents. Thanks to it, it is possible to associate with residents of towns and villages. In addition, people build satisfaction in belonging to the local community, which encourages the activation of residents and prevents depopulation of rural areas. Residents also have the opportunity to raise non-agricultural income.

Relevance to issues. The subject of the study is related to psychological aspects and factors of communication between the local community and tourists visiting agritourism facilities.

Purpose. The aim of the study was to show the attitudes of the local community towards tourists and persons conducting agritourism activities in the commune of Siemiatycze (Podlasie Voivodship).

Methods. To achieve the purpose of the study, the diagnostic survey method was used with the survey technique according to a standardized questionnaire. The research was carried out in May 2019, and the questionnaire was addressed to the residents of the commune. The study was attended by 52 respondents. In addition, the author of the study used the CATI (computer-assisted telephone interview) method with 11 owners of accommodation facilities operating in the Siemiatycze commune.

Results. Research has shown a variety of attitudes of the inhabitants of the examined commune towards tourists and persons running agritourism farms. Inhabitants of the commune who took part in the survey positively responded to tourists and owners of agritourism farms. People over 45 years of age had more frequent contact with visiting tourists. Only 2.9% of respondents were negative about incoming people. Negative reception of tourists by residents was caused by the creation of bad behavior patterns in the villages.

Conclusions. The development of agritourism in the commune may contribute to the sale of farm products. As well as its development in this area, it can increase the income of the population and raise their standard of living. It can provide many benefits to rural communities, however, mis-targeting and leaving out of control can

also negatively affect rural areas. One of the threats is the high level of pollution, which can be the result of increased littering, congestion.

Keywords: agritourism, attitudes, local community, region, commune of Siemiatycze, Podlaskie voivodship.

POSTAWY SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ WOBEC TURYSTÓW I WŁAŚCICIELI GOSPODARSTW AGROTURYSTYCZNYCH

Wprowadzenie. Duży wpływ na rozwój turystyki na danym obszarze ma stosunek lokalnej społeczności do przyjeżdżających turystów. Postawy społeczności lokalnej mają również duży znaczenie na rozwój agroturystyki. Ta forma działalności pozarolniczej może mieć wpływ bezpośredni i pośredni na mieszkańców. Dzięki niej możliwe jest wspólne obcowanie mieszkańców miast i wsi. Ponadto, buduje się w ludziach zadowolenie z przynależności do społeczności lokalnej, co sprzyja aktywizacji mieszkańców i zapobiega wyludnianiu się terenów wiejskich. Mieszkańcy mają również możliwość pozyskiwania pozarolniczych dochodów.

Związek z tematyką. Temat opracowania związany jest z aspektami psychologicznymi i czynnikami komunikacji między społecznością lokalną a turystami odwiedzającymi obiekty agroturystyczne.

Celem opracowania było ukazanie postaw społeczności lokalnej wobec turystów i osób prowadzących działalność agroturystyczną w gminie Siemiatycze (województwo podlaskie).

Metody badawcze. Do realizacji celu badań wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego z techniką ankiety według standaryzowanego kwestionariusza. Badania zrealizowano w maju 2019 roku, a kwestionariusz ankiety skierowany został do mieszkańców gminy. W badaniach udział wzięło 52 respondentów. Dodatkowo, autor opracowania zastosował metodę CATI (wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny) z 11 właścicielami obiektów noclegowych prowadzących swoją działalność na terenie gminy Siemiatycze.

Wyniki. Badania wykazały różnorodność postaw mieszkańców badanej gminy w stosunku do turystów i osób prowadzących gospodarstwa agroturystyczne. Mieszkańcy gminy biorący udział w badaniach pozytywnie ustosunkowali się do turystów i właścicieli gospodarstw agroturystycznych. Osoby powyżej 45 roku życia miały częstsze kontakty z odwiedzającymi turystami. Tylko 2,9% respondentów nastawiona była negatywnie do przyjeżdżających osób. Negatywny odbiór turystów przez mieszkańców był spowodowany kreowaniem złych wzorców zachowań we wsiach.

Wnioski. Rozwój agroturystyki na obszarze gminy może przyczynić się do sprzedaży produktów pochodzących z gospodarstwa rolnego. Jak również jej rozwój na tym obszarze może spowodować zwiększenie dochodów ludności i podniesienie poziomu ich życia. Może dostarczyć ona wielu korzyści społecznościom wiejskim, jednakże niewłaściwe ukierunkowanie i pozostawienie bez kontroli może również ujemnie wpłynąć na obszary wiejskie. Jednym z zagrożeń jest wysoki poziom zanieczyszczeń, który może być wynikiem zwiększonego zaśmiecania, zagęszczenia ruchu.

Słowa kluczowe: agroturystyka, postawy, społeczność lokalna, region, gmina Siemiatycze, województwo podlaskie.

INNOVATIVE TEACHING TECHNOLOGIES APPLIED AT THE CLINICAL AND THEORETICAL MEDICAL UNIVERSITY DEPARTMENTS

Assist. **Ivanna Sakhandia**, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Assoc. Prof. **Nataliia Koziko**, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Assoc. Prof. **Yuriy Litvin**, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

METHODOLOGICAL ASPECTS OF TEACHING BIOTECHNOLOGY IN THE PHARMACEUTICAL FACULTY

Introduction. The professional community feels the need to advance and expand the role of pharmaceutical personnel to meet health care needs. In recent decades, there has been a steady tendency in the practice of patient-centered services and services in pharmaceutical practice. Within this concept, the principles of service delivery and training have shifted from patient to patient focus. The impact of personalized medicine on the profession is becoming increasingly important. These changes entail the need to transform the basic knowledge and approaches taught by pharmaceutical workers. The modern concept of higher pharmaceutical education requires the formation of students' knowledge and practical skills in the field of biotechnology. The general orientation and knowledge of students in the field of biotechnology use in pharmaceutical production is extremely important, because according to expert estimates, the share of biotechnological medicinal products in the near future will be 50% of all used medicines. In this regard, biotechnology is becoming one of the priority disciplines of modern pharmaceutical education, combining fundamental and applied science, as well as production.

Purpose. The purpose of the study of biotechnology by future provisors is the formation of systemic knowledge, skills and practical skills for the development of methods of biosynthesis, biological transformation and a combination of methods of biological and chemical transformation of substances of drugs, drugs, prophylactic and diagnostic agents; as well as the formation of systematic knowledge of behavior,

including storage and transportation, use of information and transfer of information on biotechnological products to the consumer.

Methods. Survey, prognostic methods, student survey method and data representativeness. In teaching we try to move away from the accepted matrix reproduction of specialists, from the traditional approach to teaching "method of teaching and transfer". We believe that only a symbiosis of knowledge will allow to carry out quality vocational training. This is a fundamental difference between the conceptual approach in teaching. Obviously, the second approach is more rational. It saves time, allows the student to master the principles of science with the subsequent specialization and detailing of knowledge, without wasting time on mechanical memorization of the material.

Results. Within the regional component it was proposed to increase the number of hours in biology (for a deeper study of the molecular-cellular organization of the organism, the basics of genetics). By the decision of the cycle methodological commission on pharmacy, some aspects of microbiology (virology, immunology, basics of genetics), pharmacology (drugs that affect immunity) were strengthened in the work programs in subjects. Additional educational services may be provided. Work has been carried out to create and implement an elective course in biochemistry, "the basics of molecular biology". The element is intended for students of 4th year (8 semester). The course provides a deeper study of the intermolecular interaction and function of the main biomacromolecules of the cell; processes of transfer and realization of genetic information; molecular mechanisms of development of hereditary and several other diseases. The program, forms of current and frontier control of students' knowledge have been developed. Working closely with businesses allows students to gain hands-on experience, get acquainted with the latest scientific advances, industrial equipment and processes that they do not encounter in a university laboratory. It is invaluable that our students have the opportunity to participate in the implementation of real scientific and technical developments, to prepare coursework and diploma papers with real topics. Without the help of research institutes and industrial enterprises, it would not be possible to provide students with modern equipment for the completion of diploma work in the field of pharmacy and biotechnology. In addition, they have the opportunity to become acquainted with the many research and manufacturing challenges to use biotechnology tools in the creation of new drugs, since the continued growth and prosperity of the biotechnology industry requires people who know and are able to solve these problems. Our task is to prepare pharmacists with an understanding of the nature of problems associated with the biotechnology industry. In this respect, we focus not on the simple transfer of knowledge, but also on the orientation and

skills, the ability to use and process knowledge for practical use, to develop the ability to solve professional problems independently. In the course of teaching business "organization of pharmaceutical production" is conducted. The purpose of the business game – to expand and deepen knowledge of the organization of production of medicines according to GMP, the development of professional thinking. The teacher, as an external auditor, analyzes the entire process of organizing the production and preparation of the preparation presented by the students. Together with the participants of the game its results are discussed, the reasons of successful decisions and possible reasons of lack of production are revealed. After completing the game to evaluate educational services, students fill out a questionnaire with mandatory suggestions for improving the business game process.

Conclusions. Thus, in the process of teaching biotechnology students of the Faculty of Pharmacy have made methodological approaches that help the process of formation of biotechnological knowledge and thinking in the specialists of the pharmaceutical profile. The biotechnology study program provides appropriate training for young people's professional careers as pharmacists, but also enables them to work at pharmaceutical companies and research institutes. The standards are high, but the career prospects are great.

Keywords: teaching, methodological approaches, Pharmaceutical faculty, biotechnology, business game, knowledge.

Prof. **Violetta Ulishchenko**, DSc, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

WAYS OF DEVELOPMENT OF METHODOLOGICAL PROACTIVITY OF SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL WORKERS OF MEDICAL UNIVERSITIES

Introduction. Proactivity – the ability of a person to critically evaluate their professional qualities and without external intervention to adjust to mastering knowledge and skills. This is the ability to identify authorship in their own development, which is important for improving the effectiveness of their activities. Being proactive today is one of the most sought after qualities of an employee in any field of activity. This is due to both dynamic changes in the outlook of Ukrainians, the formation of a new understanding of the conformity of their professional competence with world standards, and the desire of each person to assert himself in society, in activity. Such general trends are also common in the field of medical education.

Relevance to issues. The most important in the organization of advanced training courses for scientific and pedagogical staff of medical universities is to take into account the world experience of education, which can be mastered under the condition of broad intercultural communication. Teachers – successful physicians who combine teaching and medical practice do not need abstract knowledge of andragogy, but practical skills to choose the most effective methods and techniques of adult learning for a particular subject. It is important to remember that medical university students are adults who can have considerable life experience behind their backs.

Purpose. The purpose of our work is to study the state of proactivity of teachers of medical universities in the context of their scientific and pedagogical activity, to determine the vectors of development of this important professional quality.

Methods. To achieve this goal, theoretical (analysis and synthesis of a scientific source base on the stated question), empirical (observation, interviewing, questioning) research methods and mathematical statistics methods were used to verify quantitative and qualitative indicators. The study, involving 128 people, revealed that high motivation to increase their methodological competence is found in 88% of scientific and pedagogical staff, while a high level of proactivity is found in only 26%.

Results. The reason for this discrepancy is explained by the participants of the study by the fact that for them the direct medical practice, is of primary importance. Mastering the methods and techniques of working with a student audience remains in second place because of the lack of time and the availability

of traditional training courses. The participation rate in conferences of scientific and pedagogical direction is also low, as, according to the respondents, the priority is to publish articles in the field of medical activity. Increasing the level of proactiveness of medical university teachers is an extremely important task where intercultural communication, familiarity with the publications and speeches of leading experts in the world of medical education play an important role.

Conclusions. The security of the state depends on the quality of medical education, the level of satisfaction of its citizens with the quality of life, their awareness of their protection against the threats of various diseases. Educational activities at clinical departments of medical universities are carried out by medical practitioners who combine medical practice with scientific and pedagogical activity. While teaching medical students the emphasis is not on the psychological and pedagogical component, as the vast majority will work in the field of practical medicine and do not plan to associate their lives with teaching. Among the primary ways of increasing the level of proactivity of scientific and pedagogical staff of medical universities are the following:

- introduction of a permanent section on the Educational Platform “Neuron” (Bogomolets NMU) with materials on scientific conferences and problems related to higher medical education;
- acquaintance of teachers with methodological work of colleagues from other countries of the world (concerning medical education);
- introduction of professional competitions for scientific and pedagogical workers of medical universities;
- conducting surveys and interviews of students and educators to identify effective methods and techniques of work for medical schools.

Certainly, ways of increasing the level of proactiveness of scientific and pedagogical workers are not limited to the outlined directions of work and need further research.

Keywords: proactivity, methodical literacy, professional competence, intercultural communication, scientific and pedagogical workers of medical universities, advanced training of scientific and pedagogical workers.

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ МЕТОДИЧНОЇ ПРОАКТИВНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ МЕДИЧНИХ ВНЗ

Вступ. Проактивність – здатність людини критично оцінювати свої професійні якості і без зовнішнього втручання налаштовуватися на опанування знань та вмінь, це здатність виявляти авторство у власному розвитку, що

є важливим для підвищення результативності своєї діяльності. Проактивність сьогодні є однією з найбільш затребуваних якостей працівника у будь-якій сфері діяльності. Це обумовлено як динамічними змінами у світогляді українців, формуванням нового розуміння відповідності своєї професійної компетентності світовим стандартам, так і прагненням кожної людини самоствердитися в соціумі, у діяльності. Такі загальні тенденції властиві і для сфери медичної освіти.

Відповідність проблематиці. Чи не найважливішим в організації курсів підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників медичних університетів є врахування світового досвіду навчання, опанування якого можливе за умови широкої міжкультурної комунікації. Викладачам – успішним лікарям, які суміщають викладацьку та лікарську практики, потрібні не сухі знання з андрагогіки, а практичні вміння обирати найбільш ефективні для конкретного предмету методи і прийоми навчання дорослих. При цьому важливо пам'ятати, що студенти медичного університету – це дорослі люди, які за плечима можуть мати чималий життєвий досвід.

Мета. Метою нашої роботи є дослідження стану проактивності викладачів медичних ВНЗ в контексті їхньої науково-педагогічної діяльності, визначення векторів розвитку цієї важливої професійної якості.

Методи. Для досягнення мети використовувалися теоретичні (аналіз і синтез наукової джерельної бази із заявленого питання), емпіричні (спостереження, інтерв'ювання, анкетування) методи дослідження та методи математичної статистики для верифікації кількісно-якісних показників.

Результати. У результаті проведеного дослідження за участю 128 осіб виявлено, що висока мотивація до підвищення рівня своєї методичної компетентності наявна у 88% науково-педагогічних працівників, на той час як високий рівень проактивності виявлено тільки у 26%. Причину такої розбіжності самі учасники дослідження пояснюють тим, що для них першочергове значення має безпосередня лікарська практика, якій вони віддають увесь свій час. Опанування методів і прийомів роботи зі студентською аудиторією залишається на другому місці через брак часу і наявність традиційних курсів підвищення кваліфікації. Показник участі у конференціях науково-педагогічного спрямування також невисокий, оскільки, як пояснюють респонденти, пріоритетом є публікація статей за сферою медичної діяльності. Підвищення рівня проактивності викладачів медичних ВНЗ є надзвичайно важливим завданням, де не остання роль належить міжкультурній комунікації, знайомству з публікаціями і виступами провідних фахівців світу з питань медичної освіти.

Висновки. Від якості медичної освіти залежить безпека держави, рівень задоволеності її громадян якістю життя, усвідомлення ними своєї захищеності перед загрозами різних хвороб. Навчальну діяльність на клінічних кафедрах медичних ВНЗ здійснюють лікарі-практики, що суміщають лікарську практику із науково-педагогічною діяльністю. Під час навчання студентів-медиків акцент на психолого-педагогічній компоненті не здійснюється, адже переважна більшість працюватиме у сфері практичної медицини і не планує пов'язувати своє життя з викладанням. Серед першочергових шляхів підвищення рівня проактивності науково-педагогічних працівників медичних ВНЗ вбачаємо такі:

- запровадження роботи постійнодіючої рубрики на освітній платформі „Нейрон” (НМУ імені О.О. Богомольця) з матеріалами про науково-практичні конференції і проблеми, пов'язані з вищою медичною освітою;
- знайомство викладачів із методичними напрацюванням колег з інших країн світу (стосовно медичної освіти);
- запровадження фахових конкурсів для науково-педагогічних працівників медичних ВНЗ;
- проведення анкетувань та інтерв'ювань студентів і педагогів на предмет виявлення ефективних для навчання в медичному ВНЗ методів і прийомів роботи.

Звісно, шляхи підвищення рівня проактивності науково-педагогічних працівників не обмежуються окресленими напрямками роботи і потребують подальших досліджень.

Ключові слова: проактивність, методична грамотність, професійна компетентність, міжкультурна комунікація, науково-педагогічні працівники медичних ВНЗ, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

Prof. **Valeriy Cheshuk**, DSc, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Ievgen Cheshuk, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

ISSUES OF QUALITY, SAFETY AND MEDICAL ERRORS IN TEACHING CLINICAL ONCOLOGY

Introduction. The principles of safety and quality of health care services, especially for cancer patients, play an important role in modern medicine. Statistics of errors that occur during the diagnosis, treatment and monitoring of cancer patients, says 10 percent of these. The main mistakes are: 1. Advers effects of medication 2. Inappropriate blood transfusions. 3. Surgical injuries. 4. The wrong place for surgery. 5. Suicides. 6. Falling with complications. 7. Burns. 8. Pressure ulcers. 9. Errors in patient identification. 10. Damage associated with limiting patient mobility These errors are also referred to as borderline events that can lead to death or serious consequences while in and associated with the facility, but not related to the normal course of the illness. That is, you can avoid these events by following certain rules.

Relevance to issues. It is known tha there is a division of errors by type: 1. Diagnostic 2. Therapeutic 3. Preventive 4. Communication errors, hardware, and other system errors. Safety in medicine is the prediction and prevention of errors. Improving the quality of health care services leads to increased security, as a rule, but it is often the case that quality increases are accompanied by increased risks and errors. Quality of medical services is determined by efficiency (clear indications), individual approach, timeliness, equivalence and fairness, economic rationality. Scientific research, clinical trials of new medicines that are carried out in accordance with the principles of GCP give every day a high amount of information about new treatments and ineffective other methods. Development of algorithms and standards, revision of them, this is the basis and organization of modern therapies.

Purpose. To improve the quality of education of oncology students in medical universities, underestimate the effectiveness of training under limited funding and dedicated training hours. Interactive learning involves the active work of students as a teacher, patient, and physician.

Methods. Methods of training include: work in blocks, first diagnosis then treatment and observation. Possible errors are considered at all stages. Caused by misconduct and inaction. Rules for warning of errors are formulated. A role-playing method is used when students and interns play the role of patient or doctor. A separate issue is the development of skill, the ability to give patients poor information – diagnosis, biopsy result, prognosis. They use the six-step SPIKES

algorithm. Or modified schemes that aim to prepare the patient for the bad news, dialogue, and participate in developing their own treatment strategy as they express their wishes for different treatment options. For example, in patients with breast cancer, the patient chooses a method of reconstruction or plastic breast, based on their own desires. And the doctor from the point of view of safety and efficiency, adjusts them.

Results. As a result of such training, information is better absorbed, students develop a creative approach and interest in the subject. Immersion in the simulated medical process, discussions, criticism allow you to develop the necessary competence. A separate issue is the development of skill, the ability to give patients poor information – diagnosis, biopsy result, prognosis.

Conclusions. During the introduction of new teaching methods, they established better mastering of the material, increased student activity, attendance was more complete and the results of writing test control were also higher. Much of the material was learned by the students during independent work, which also confirmed the test control.

Keywords: medical errors, clinical oncology, safety, quality of health care services, Interactive learning.

ПИТАННЯ ЯКОСТІ, БЕЗПЕКИ ТА МЕДИЧНИХ ПОМИЛОК У НАВЧАННІ КЛІНІЧНОЇ ОНКОЛОГІЇ

Вступ. Принципи безпеки та якості медичних послуг, особливо для онкохворих, відіграють важливу роль у сучасній медицині. Статистика помилок, які виникають під час діагностики, лікування та моніторингу онкохворих, говорить про 10 відсотків. Основними помилками є: 1. Побічні ефекти ліків. 2. Невідповідні переливання крові. 3. Хірургічні травми. 4. Неправильне місце для операції. 5. Самогубства. 6. Падіння із ускладненнями. 7. Опіки. 8. Пролежні. 9. Помилки в ідентифікації пацієнта. 10. Пошкодження, пов'язані з обмеженням рухливості пацієнта. Ці помилки також називають прикордонними подіями, які можуть призвести до смерті або серйозних наслідків під час перебування в закладі та пов'язаного з ним, але не пов'язані з нормальним перебігом хвороби. Тобто ви можете уникнути цих подій, дотримуючись певних правил.

Відповідність проблематиці. Відомо, що існує поділ помилок за типом: 1. Діагностичний 2. Терапевтичний. 3. Профілактична 4. Помилки зв'язку, апаратні та інші системні помилки. Безпека в медицині – це передбачення та запобігання помилок. Поліпшення якості медичних послуг призводить,

як правило, до підвищення безпеки, але часто трапляється так, що підвищення якості супроводжується підвищеними ризиками та помилками. Якість медичних послуг визначається ефективністю (чіткими показаннями), індивідуальним підходом, своєчасністю, рівнозначністю та справедливістю, економічною раціональністю. Наукові дослідження, клінічні випробування нових лікарських засобів, які проводяться відповідно до принципів GCP, щодня дають велику кількість інформації про нові методи лікування та неефективні інші методи. Розробка алгоритмів і стандартів.

Мета. Метою є покращити якість навчання студентів-онкологів у медичних університетах, підвищити ефективність навчання за обмеженого фінансування та виділених навчальних годин. Інтерактивне навчання передбачає активну роботу студентів в якості вчителя, пацієнта та лікаря.

Методи. Методи навчання включають: роботу в блоках, спочатку діагностика, потім лікування та спостереження за пацієнтами. Можливі помилки враховуються на всіх етапах, які викликані неправильними діями та бездіяльністю. Сформульовані правила попередження помилки. Рольовий метод застосовується, коли студенти та інтерни виконують роль пацієнта чи лікаря, і окремо учителя. Окреме питання – розвиток навичок, вміння давати пацієнтам погану інформацію – діагноз, результат біопсії, прогноз. Вони використовують шестиступінчастий алгоритм SPIKES. Або модифіковані схеми, які мають на меті підготувати пацієнта до поганих новин, діалогу та брати участь у розробці власної стратегії лікування, коли вони висловлюють бажання щодо різних варіантів лікування. Наприклад, у хворих на рак молочної залози пацієнтка вибирає метод реконструкції або пластику грудей, виходячи з власних бажань. А лікар з точки зору безпеки та ефективності їх коригує.

Результати. В результаті такого навчання інформація засвоюється краще, учні розвивають творчий підхід та інтерес до предмету. Занурення в модельований медичний процес, дискусії, критика, дозволяють розвинути необхідну компетентність. Окремим питанням є розвиток навичок, здатності давати пацієнтам незадовільну інформацію – діагноз, результат біопсії, прогноз.

Висновки. Під час впровадження нових методів навчання студенти налагодили краще засвоєння матеріалу, підвищили активність учнів, відвідуваність була повнішою, а результати написання тестового контролю також були вищими. Значну частину матеріалу студенти засвоїли під час самостійної роботи, що також підтвердило контрольний тест.

Ключові слова: медичні помилки, клінічна онкологія, безпека, якість медичних послуг, інтерактивне навчання.

Prof. **Maryna Antonenko**, D.Med.Sc., Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Doc. **Natalia Zelinskaya**, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Doc. **Lada Sayapina**, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Doc. **Olena Znachkova**, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Doc. **Tetana Shuminskaya**, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Prof. **Zinaida Zhegulovich**, D.Med.Sc., Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Assist. **Lujdmila Reshetnyk**, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Doc. **Tamara Melnychuk**, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE PEDAGOGICAL METHODS AT THE STAGE OF THE POSTGRADUATE EDUCATION OF DENTISTS

Introduction. Postgraduate education, as one of the "final" stages of the educational process, requires a specific pedagogical approach and requires its development to the status of "permanent process" or "lifelong education". The motivation for this should be formed at all stages of vocational training, beginning graduation. At the stage of postgraduate education, during the internship, the emphasis should be on expanding the range of professional thinking, more thorough understanding and understanding by the interns of fundamental and applied knowledge, gaining and deepening understanding of management and legal aspects of medical activity, humanization.

Relevance to issues. Innovative pedagogical methods at the stage of the postgraduate education of dentists.

Purpose. The purpose is to improve the quality of postgraduate education of interns by developing and applying classroom and non-auditory forms of training based on the principles of the department's scientific and practical partnership with research institutes and private medical high-tech institutions.

Materials and methods. Leading professors and associate professors of the department of dentistry, specialists of the adjacent departments of fundamental disciplines of Bogomolets National Medical University and research institutes were involved in the achievement of the goal, integration with the department of leading private dental clinics and medical centers was conducted. In the presentation of the lecture material, the staff of the Department of Dentistry completely departed from the constituent, overview, information lectures and focused on problematic interactive lectures.

Results and discussion. The overwhelming number of doctors in postgraduate education have formed a stable configuration of a qualitatively new level of clinical thinking, as well as the motivation for the need for permanent training in medical

skills. The concept of "final stage" of internship training for interns has become somewhat conventional. The results of the anonymous questionnaire showed a high level of individual educational motivation and confidence in successful employment in the private sector of dental services with the modern high-tech level of providing medical and diagnostic process.

Conclusions. The chosen strategy and tactics of the implementation of the combined technologies in the pedagogical process of teaching dentists-interns will allow them to achieve professional level and competitiveness in the world labor market. Presented research represent the comparative analysis of quantitative and qualitative indicators of the level of postgraduate education of interns-dentists, taking into account the differentiated choice of innovative methods and teaching technologies.

Keywords: innovative pedagogical approaches, fundamental sciences, interactive methods, dentists.

Assoc. Prof. **Tetiana Lakhtadyr**, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Victor Cherkasov, DSc, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Assist. **Ludmila Turbal**, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Assist. **Snizhana Doroshchuk**, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Assoc. Prof. **Rostislav Kaminskiy**, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

STRUCTURAL CHANGES IN RENAL CORTEX IN EXPERIMENTAL SKIN BURN INJURY AND UNDER THE CONDITIONS OF USE OF INFUSION SOLUTIONS

Introduction. With deep and significant skin burns, structural and functional disorders occur in almost all organs and systems, leading to the development of burn disease. Among the factors of these changes of cells, tissues, organs and systems of the burned organism are imbalance of water-salt homeostasis and endogenous intoxication. Therefore, for optimal treatment and prevention of the effects of thermal injuries, it is quite reasonable to use infusion solutions to reduce the level of toxins in the body and normalize water-salt metabolism. Among colloidal solutions, the group of hydroxyethylated starches claims to be in the first place, but there is debate over the appropriateness of using some of them in certain clinical situations. That is why there is a need to develop new colloidal solutions of this group and to comparatively study the structural manifestations of their action on the internal organs of burns. Meanwhile, in the scientific literature there are no data on the structural changes of the cortical substance of the kidneys and the course of its regenerative processes in the late period after burn injury of the skin under the conditions of infusion of a new colloid-electrolyte-hyperosmolar drug HAES-LX-5%. Research to establish the structural features of damages and compensatory-adaptive changes in the renal cortex of rats in the later stages after experimental burn the skin under the conditions of the intravenous infusion of isotonic NaCl solution and integrated hyperosmolar solutions (Lactoproteinum with sorbitol and HAES-LX-5% was conducted 105 white male rats weighing 155-160 g. Aim of research is the establishment of structural features of the course of the adaptive-compensatory and regenerative processes in the cortical substance of the rat kidney in late terms after experimental burn skin injury and the use of HAES-LX-5% is relevant for theoretical and practical medicine.

Relevance to issues. The study has revealed one of the pathogenesis of complications of burn injuries of the skin, to determine the features of morphological changes of renal cortex and identify the positive impact of timely intravenous infusion combined hyperosmolar solutions on the structure of one of the main organs for the removal of the toxins from the body, which is the kidney.

It is proved that (unlike isotonic NaCl solution) Lactoproteinum with sorbitol and HAES-LX-5% do specific cell protective effect on structure in renal cortex of burned rats, thus showing nephroprotectoric properties. Specifically, Lactoproteinum with sorbitol peculiar is newly ultrastructural demonstration effect of strengthening strukturalisation of mitochondria in epithelial cells by increasing the thickness and density of electronic components all of the mitochondrial membrane. Strengthening of the mitochondrial membrane in some mitochondria is a regulator and protector of massive mitoptosis. The maximum effect is that most of the mitochondria within 14 days after the burn and gradually disappears, covering all of the smaller mitochondria, 21 days and 30 days after the burn (as the improvement in structural changes in the renal cortex and overall clinical condition of burned rats). Thus, it is a structural marker expression and "tense situation" in the cell, as well as a testimony to "improve this situation" (in this case, Lactoproteinum with sorbitol reveals his first-footed properties of the mitochohdrial tread).

Purpose. Aim of research is the establishment of structural features of the course of the adaptive-compensatory and regenerative processes in the cortical substance of the rat kidney in late terms after experimental burn skin injury and the use of HAES-LX-5% is relevant for theoretical and practical medicine.

Methods. The research is a component of the research work of the Department of Human Anatomy of the National Medical University. Bogomolets "Morphological changes of functionally different organs in the conditions of experimental burn injury" (state registration number 0115U000010), as well as performed within the framework of joint research work (planned in accordance with the agreement on scientific cooperation between O. Bogomolets National Medical University and Vinnitsa National Medical University named after MI Pirogov) "Experimental substantiation of the effectiveness of complex infusion drugs on the model of burn disease in animals", which is a fragment of the planned of research work "To create new complex colloidal blood substitutes of polyfunctional action and solutions for resuspension of red blood cells (laboratory-experimental substantiation of their use in transfusiology)" (KPKV6561040, state registration number 0107U001132). The experimental animals were divided into 7 groups (fifteen animals per group): I – intact animals; II, III, IV – rats without thermal injury who underwent single intravenous infusion of isotonic NaCl solution, HAES-LX-5% and Lactoproteinum with sorbitol and once daily for the first 7 days, respectively, at a dose of 10 ml/kg; V, VI, VII – animals with burns, which, along similar lines, and the dose in the same mode conducted separate investigational solutions. Animal retention and handling were carried out in full compliance with the requirements of the "General Ethical Principles for Animal Experiments", approved by the First National Congress

on Bioethics (Kyiv, 2001), with strict adherence to the recommendations of the "European Convention for the Protection of Vertebrate Animals and Experimental Use "other scientific purposes", the provisions of the methodological recommendations "Preclinical study of medicinal products". Keeping rats setting up experiments, removing the animals from the rest of the experiments and related procedures carried out in accordance with existing bioetic requirements. Skin burn injury modeled by sprinkleduring ten seconds before the pre-shaved rat body side surfaces 4 hot copper plates (two on each side, each area – 13.86 cm²). The plates were heated by immersing them for 6 minutes in water at a constant temperature of 100°C. Total area of burn injuries amounted to 21-23% of body surface experimental rats, which is sufficient for the formation of burns II-III, accompanied by shock moderate severity. Material for morphological studies was processed according to conventional methods. For histological examination, tissue sections were stained with hematoxylin-eosin. Ultra-thin sections were prepared on an LKB ultramicrotome, and examined and photographed using a PEM-125K electron microscope. Semi-thin sections were stained with toluidine blue and methylene blue azure II. Images from histological specimens stained with hematoxylin-eosin were taken to a computer monitor using a MICROmed SEO SCAN microscope and a Vision CCD Camera. Morphometric studies were carried out using VideoTest-5.0, CAARA Image Base and Microsoft Excel on a personal computer. Statistical processing of the obtained quantitative data was performed using the software "Excel" and "STATISTICA" 6.0 using parametric methods. For all indicators the values of arithmetic mean (M), error of arithmetic mean (m) and standard deviation (σ) were calculated. The significance of the difference of values between the independent quantitative values was determined at normal distribution by the Student's t-test. In all cases, n = 30. Differences at $p < 0,05$ are considered valid.

Results. Using light and electron microscopy and morphometry followed by statistical processing obtained indices for the first time established the structural features of damages and compensatory-adaptive changes in the cortex of the kidneys of rats in the later stages after experimental burn of skin II-III degree, provided the use of an intravenous infusion of isotonic NaCl solution and hyperosmolar solutions (Lactoproteinum with sorbitol and HAES-LX-5%). Given the infusion of isotonic NaCl solution there mainly necrotic changes in cells that are accompanied by the development of interstitial edema, hemorrhage appearance and lymphocytic infiltrates. Given infusion Lactoproteinum with sorbitol and HAES-LX-5% spread destructive changes in renal cortex of rats is inhibitedburned and substantially altered both in time and in spatial dimensions. Proved that the infusion of hyperosmolar solutions applied braking provides necrotic cells, thus inhibits the inflammatory

response and promotes limited, local nature of necrotic and apoptotic changes. It was found that in rats without burn of the skin occurs mitoptosis of isolated mitochondria in epithelial cells of nephrons. This mitoptosis can be defined as basic (unstimulated) mechanism of intracellular quality control structures by removing old and defective mitochondria. For the first time described a massive mitoptosis in epitheliocytes of tubules of nephrons in burned rats, which are a form of response to factors of burn disease on cells; a mitoptosis can be defined as induced. Manifestations of its morphological differences are: 1) the large number of structurally distorted condensed mitochondria; 2) accumulation of autophagosomes; 3) association with a transparent vacuoles containing a large number heteromorphous of autophagosomes containing varying degrees of structural degradation. For the first time found that the stability of the size and distribution of mitochondria in the cytoplasm of epithelial cells in tubules of nephrons of burned rats is impaired. Mitochondria are subject mitoptosis; the formation of new mitochondria by kidney formation and separation; mitochondria fuse with one another, forming a separate and integrated into the network giant branched "mitochondrial complexes". This process is dualistic meaning: on the one hand – this is a manifestation of compensatory-adaptive reactions thereby increasing the resistance of mitochondria; on the other – this leads to distortion and extinction primary-side folded rim that has a significant impact on the state of reabsorption. Identified in two forms of mitoptosis in epitheliocytes nephron tubules of burned rats related to: 1) damage of external mitochondrial membrane; 2) preservation of external mitochondrial membrane and attracting autophagic (mitophagic) mechanisms. In the first case mitochondria first condensed, followed by swelling of the matrix and fragmentation crista by the destruction of crista junctions. Finally, the external mitochondrial membrane ruptures and the remains of crista (as bubbles) out into the cytoplasm. In the second case mitochondria condensation occurs bubble fragmentation of crista, but external mitochondrial membrane rupture occurs and mitochondria absorbed by autophagosome (or converted in autophagosome). Next autophagosome merge with lysosomes and education autophagolysosoma that, under conditions effective digestion content transformed into vacuoles. Last extrusion by exocytosis and ensure the release of cells from the degraded material.

Conclusions. Only a lactoprotein with sorbitol has a membrane-plastic effect aimed at strengthening the mitochondrial membrane, in part of the mitochondria of epithelial cells of nephron tubules is ultrastructurally increased by the electron density and thickness of all components of the mitochondrial membrane. The maximal membrane effect of the action of lactoprotein with sorbitol on the mitochondria manifests itself fourteen days after the experimental burn skin injury and gradually

(twenty-one and thirty days later) disappears, which coincides with the improvement of the overall clinical condition. There is every reason to believe that increased structuralisation of mitochondria is a safeguard for the spread of mitoptosis and mitophagy, the excessive nature of which can lead to cell death.

Keywords: skin burn injury, infusion solutions, Lactoproteinum with sorbitol, HAES-LX-5%, structural changes, renal cortex.

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ В КІРКОВІЙ РЕЧОВИНІ НИРОК ЩУРІВ ПРИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІЙ ОПІКОВІЙ ТРАВМІ ШКІРИ ТА ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ІНФУЗІЙНИХ РОЗЧИНІВ

Вступ. При глибоких і значних опіках шкіри майже всі органи і системи виникають структурно-функціональні порушення, що призводять до розвитку опікової хвороби. Серед факторів цих змін клітин, тканин, органів та систем спаленого організму – дисбаланс водно-сольового гомеостазу та ендогенна інтоксикація. Тому для оптимального лікування та профілактики наслідків термічних травм цілком розумно використовувати інфузійні розчини для зниження рівня токсинів в організмі та нормалізації водно-сольового обміну. Серед колоїдних розчинів на перше місце претендує група гідроксиетильованих крохмалів, однак існує дискусія щодо доцільності використання деяких з них у певних клінічних ситуаціях. Ось чому виникає необхідність у розробці нових колоїдних розчинів цієї групи та порівняльному вивченні структурних проявів їх дії на внутрішні органи опіків. Тим часом у науковій літературі немає даних про структурні зміни коркової речовини нирок та перебіг її регенеративних процесів у пізній період після опікової травми шкіри в умовах інфузії нового колоїду-електроліту- гіперосмолярний препарат HAES-LX-5%. Дослідження для встановлення структурних особливостей пошкоджень та компенсаторно-адаптаційних змін кори нирок щурів на пізніх стадіях після експериментального опіку шкіри в умовах внутрішньовенної інфузії ізотонічного розчину NaCl та інтегрованих гіперосмолярних розчинів (лактопротеїну з сорбітолом та HAES-LX-5% проводили 105 білих щурів-самців масою 155-160 р. Метою дослідження є встановлення структурних особливостей перебігу адаптаційно-компенсаторних та регенеративних процесів в кірковій речовині нирки щурів у пізні терміни після експериментальної опікової травми шкіри та використання HAES-LX-5% є актуальним для теоретичних та практичної медицини.

Відповідність проблематиці. Дослідження виявило один із патогенезів ускладнень опікових травм шкіри, щоб визначити особливості морфологічних змін кори нирок та виявити позитивний вплив своєчасної внутрішньовенної

інфузії комбінованих гіперосмолярних розчинів на структуру одного з основних органів для виведення токсинів з організму, що є ниркою. Доведено, що (на відміну від ізотонічного розчину NaCl) лактопротеїн з сорбітом та HAES-LX-5% роблять специфічний захисний вплив на структуру в нирковій корі обпалених щурів, демонструючи таким чином нефропротекторні властивості. Зокрема, лактопротеїн із властивим сорбітом – це нещодавно ультраструктурний демонстраційний ефект посилення структуризації мітохондрій в епітеліальних клітинах за рахунок збільшення товщини та щільності електронних компонентів усєї мітохондріальної мембрани. Зміцнення мітохондріальної мембрани в деяких мітохондріях є регулятором і захисником масивного мітоптозу. Максимальний ефект полягає в тому, що більша частина мітохондрій протягом 14 днів після опіку і поступово зникає, охоплюючи всі менші мітохондрії, через 21 день і 30 днів після опіку (як поліпшення структурних змін кори нирок і загального клінічного стану спалених щурів). Таким чином, це експресія структурного маркера та „напружена ситуація” в клітині, а також свідчення „поліпшення цієї ситуації” (у цьому випадку лактопротеїн із сорбітом виявляє його первісні властивості мітохондріального протектора).

Мета. Метою дослідження є встановлення структурних особливостей перебігу адаптаційно-компенсаторних та регенеративних процесів в кірковій речовині нирки щурів у пізні терміни після експериментальної опікової шкіри та використання HAES-LX-5% є актуальним для теоретичних та практичної медицини.

Методи. Слід назвати методи, застосовані в дослідженні, і обов'язково пояснити, яким чином було застосовано кожен метод. Дослідження є складовою науково-дослідної роботи кафедри анатомії людини Національного медичного університету. Богомольця „Морфологічні зміни функціонально різних органів в умовах експериментальної опікової травми” (державний реєстраційний номер 0115U000010), а також виконані в рамках спільної науково-дослідної роботи (запланованої відповідно до угоди про наукове співробітництво Національної медичної медицини ім. О. Богомольця Університету та Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова) „Експериментальне обґрунтування ефективності комплексних інфузійних препаратів на моделі опікової хвороби у тварин”, що є фрагментом запланованої науково-дослідної роботи „Створення нових складних колоїдних замінників крові поліфункціональна дія та розчини для ресуспензії еритроцитів (лабораторно-експериментальне обґрунтування їх використання в трансфузіології) „(КПКВ6561040, державний реєстраційний номер 0107U001132). Дослідних тварин поділили на 7 груп (п'ятнадцять тварин

на групу): I – неушкоджені тварини; II, III, IV – щури без термічного ушкодження, яким протягом перших 7 днів проводили разову внутрішньовенну інфузію ізотонічного розчину NaCl, HAES-LX-5% та лактопротеїну сорбітом та один раз на добу відповідно дози 10 мл/кг; V, VI, VII – тварини з опіками, яким за аналогічною лінією та дозою в одному режимі проводили окремі досліджувані розчини. Утримання тварин та поводження з ними здійснювались у повній відповідності до вимог „Загальних етичних принципів експериментів на тваринах”, затверджених Першим національним конгресом з біоетики (Київ, 2001 р.), з чітким дотриманням рекомендацій „Європейської конвенції щодо захисту хребетних тварин та експериментальне використання „інших наукових цілей”, положення методичних рекомендацій „Доклінічне вивчення лікарських засобів”. Утримання щурів, що встановлюють експерименти, відводять тварин від решти експериментів та пов'язаних з ними процедур, що проводяться відповідно до існуючих біоетичних вимог. Травма опіку шкіри моделюється розпилюванням за десять секунд перед попередньо поголеними бічними поверхнями тіла щурів 4 гарячими мідними пластинами (по дві з кожної сторони, кожна область – 13,86 см²). Пластини нагрівали шляхом занурення їх на 6 хвилин у воду при постійній температурі 100°C. Загальна площа опікових травм становила 21-23% поверхонь тіла експериментальних щурів, що достатньо для утворення опіків II-III, що супроводжуються шоком середньої тяжкості. Матеріал для морфологічних досліджень обробляли за звичайними методами. Для гістологічного дослідження зрізи тканин фарбували гематоксилін-еозином. Надтонкі зрізи були підготовлені на ультрамикротомі ЛКБ та досліджені та сфотографовані за допомогою електронного мікроскопа РЕМ-125К. Напівтонкі ділянки фарбували толуїдиновим синім та метиленовим синім блакитом II. Знімки з гістологічних зразків, забарвлених гематоксилін-еозином, виносили на монітор комп'ютера за допомогою мікроскопа MICROmed SEO SCAN та CCD-камери Vision. Морфометричні дослідження проводилися за допомогою VideoTest-5.0, CAARA Image Base та Microsoft Excel на персональному комп'ютері. Статистичну обробку отриманих кількісних даних проводили за допомогою програмного забезпечення “Excel” та “STATISTICA” 6.0 за допомогою параметричних методів. Для всіх показників були розраховані значення середнього арифметичного (M), похибки середнього арифметичного (m) та стандартного відхилення (σ). Значення різниці значень між незалежними кількісними значеннями визначали при нормальному розподілі за допомогою тесту Ст'юдента. У всіх випадках $n = 30$. Відмінності при $p < 0,05$ вважаються достовірними.

Результати. За допомогою світлової та електронної мікроскопії та морфометрії з подальшою статистичною обробкою отриманих показників вперше встановлено структурні особливості пошкоджень та компенсаторно-адаптаційних змін у корі нирок щурів на пізніх стадіях після експериментального опіку шкіри II-III ступеня, за умови використання внутрішньовенної інфузії ізотонічного розчину NaCl та гіперосмолярних розчинів (лактопротеїн зі сорбітом та HAES-LX-5%). Враховуючи інфузію ізотонічного розчину NaCl, відбуваються переважно некротичні зміни в клітинах, що супроводжуються розвитком інтерстиціального набряку, появою крововиливів та лімфоцитарних інфільтратів. Враховуючи інфузію лактопротеїну з сорбітом та HAES-LX-5%, деструктивні зміни в нирковій корі щурів гальмуються та істотно змінюються як у часі, так і в просторових розмірах. Доведено, що вливання гіперосмолярних розчинів при застосуванні гальмування забезпечує некротичні клітини, таким чином, пригнічує запальну реакцію та сприяє обмеженому, локальному характеру некротичних та апоптотичних змін. Було встановлено, що у щурів без опіку шкіри відбувається мітоптоз ізольованих мітохондрій в епітеліальних клітинах нефронів. Цей мітоптоз можна визначити як основний (нестимульований) механізм внутрішньоклітинних структур контролю якості шляхом видалення старих та дефектних мітохондрій. Вперше описаний масивний мітоптоз в епітеліоцитах каналців нефронів у спалених щурів, які є формою реакції на фактори опікової хвороби на клітинах; мітоптоз можна визначити як індукований. Проявами його морфологічних відмінностей є: 1) велика кількість структурно спотворених конденсованих мітохондрій; 2) скупчення аутофагосоми; 3) асоціація з прозорими вакуолями, що містять велику кількість гетероморфних аутофагосоми, що містять різну ступінь структурної деструкції. Вперше встановлено, що стабільність розміру та розподілу мітохондрій у цитоплазмі епітеліальних клітин у каналцях нефронів спалених щурів порушена. Мітохондрії піддаються мітоптозу; утворення нових мітохондрій шляхом утворення та відділення нирок; мітохондрії зливаються між собою, утворюючи окремі і інтегровані у мережу гігантський розгалужений „мітохондріальний комплекс”. Цей процес має дуалістичне значення: з одного боку – це прояв компенсаторно-адаптаційних реакцій, тим самим збільшуючи стійкість мітохондрій; з іншого – це призводить до викривлення і згасання первинного бічного складеного обода, що має істотний вплив на стан реабсорбції. Виявлено у двох формах мітоптозу в епітеліоцитах нефронних каналців обпалених щурів, пов'язаних із: 1) пошкодженням зовнішньої мітохондріальної мембрани; 2) збереження зовнішньої мітохондріальної

мембрані залучення аутофагічних (мітофагічних) механізмів. У першому випадку мітохондрії спочатку конденсуються, з подальшим набуханням матриці та фрагментацією кристи руйнуванням кристових з'єднань. Нарешті, зовнішня мітохондріальна мембрана розривається, а залишки кристи (у вигляді бульбашок) виходять у цитоплазму. У другому випадку відбувається конденсація мітохондрій, міхурчаста фрагментація кристи, але відбувається розрив зовнішньої мітохондріальної мембрани і мітохондрії, поглинені аутофагосою (або перетвореною аутофагосою). Далі аутофагосома зливається з лізосомами і утворюється аутофаголізосома, яка в умовах ефективного вмісту травлення трансформується у вакуолі. Остання екструзія екзоцитозом і забезпечує вивільнення клітин з деградованого матеріалу.

Висновки. Лише лактопротеїн із сорбітом має мембранно-пластичну дію, спрямовану на зміцнення мітохондріальної мембрани, у частині мітохондрій епітеліальних клітин каналців нефрону ультраструктурно збільшується за електронною щільністю та товщиною всіх компонентів мітохондріальної мембрани. Максимальний мембранний ефект дії лактопротеїну з сорбітом на мітохондрії проявляється через чотирнадцять днів після експериментальної опікової травми шкіри і поступово (двадцять один і тридцять днів пізніше) зникає, що збігається з поліпшенням загального клінічного стану. Є всі підстави вважати, що посилена структуралізація мітохондрій є гарантією поширення мітоптозів та мітофагій, надмірний характер яких може призвести до загибелі клітин.

Ключові слова: травма опіку шкіри, інфузійні розчини, лактопротеїн з сорбітом, HAES-LX-5%, структурні зміни, кора нирок.

COMMUNICATIVE COMPETENCE OF A PHYSICIAN: WAYS OF IMPROVEMENT

Assoc. Prof. **Lesya Lymar**, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

SOCIAL SKILLS OF MEDICAL PERSONNEL: UKRAINIAN REVIEW

Introduction. The issue of social skills has recently become urgent within the doctor-patient interaction environment. The issue is almost unstudied in Ukraine, remaining non-significant problem in Ukrainian medical education. In order to improve competitive qualities of Ukrainian medical specialists the problem must be thoroughly studied.

Relevance to issues. The problem of medical personnel social skills is widely recognized and emphasized abroad. Numerous studies have been dedicated to social skills of doctors working with the elderly, poor and homeless people. The problem hasn't received any development in Ukraine yet, that's why it should be studied.

Purpose. The purpose of the paper is to define the notion of the medical personnel social skills, the perception of the notion by Ukrainians, the components of the social skills of physicians and methods of their correction.

Methods. The study methods used by the author were literature review, analysis and synthesis, generalization of the existing data on the notion. The literature review engaged mostly foreign sources, as an issue hasn't been studied by Ukrainian authors. Basing on the literature review, the definition of social skills was obtained as well as its structure. The author generalized popular views on the problem to propose her own solution to poor social skills level problem.

Results. Social skills of medical personnel are often mentioned together with social competence. Social skills of medical specialists may be defined as the skills, based on abilities and knowledge of productive interaction with various social layers. The social skills structure comprises cognitive, management, effective and individual components. Each component should be assessed during the University and post-university studies in order to improve the communication quality. A psychologist or coach training is desirable in Ukraine, as the notion hasn't received wide recognition and is neglected.

Conclusions. Medical personnel high efficiency is predisposed for numerous factors, including his or her social skills. The set of skills, abilities and knowledge shapes medical specialist's ability to interact socially with the patients. Cognitive, management, reactive and psychological components together represent the social skills. The issue is poorly studied and requires assessment of the level of social skills of medical students, PhD students and practicing physicians in order to correct the poor components.

Keywords: social skills, medical workers, interaction, medical environment, improve, education.

СОЦІАЛЬНІ НАВИЧКИ МЕДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ: УКРАЇНСЬКИЙ ОГЛЯД

Вступ. Питання соціальних навичок почало вивчатись недавно в контексті середовища взаємодії лікар-пацієнт. Дана тема погано досліджена в Україні, та залишається неважливою проблемою в українській медичній освіті. Для покращення конкурентоспроможності українських медичних спеціалістів необхідно детально вивчити дане питання, визначивши поняття та його складові компоненти.

Відповідність проблематиці. Питання соціальних навичок медичного персоналу широко вивчається за кордоном. Численні дослідження присвячені соціальним навичкам лікарів, які працюють з літніми людьми, бідними та безхатченками. На жаль, проблема не досліджена в Україні, через що питання потребує опрацювання.

Мета статті – визначити поняття соціальних навичок медичного персоналу, усвідомлення поняття українцями, а також сформулювати компоненти соціальних навичок лікарів та методи їх корекції.

Методи. Автором було проведено аналіз літературних джерел, застосовуючи методи аналізу, синтезу та узагальнення існуючих даних щодо даного поняття. В аналізі літератури автором були використані переважно закордонні джерела, так як поняття не вивчалось українськими науковцями. базуючись на огляді літератури, було сформульовано визначення соціальних навичок та їх структуру. Автором було узагальнено підхід до проблеми з метою формулювання вирішення проблеми низького рівня сформованості соціальних навичок.

Результати. Соціальні навички медичного пресоналу часто згадуються разом з соціальною компетентністю. Соціальні навички медичного персоналу можливо визначити як навички, що базуються на вміннях та знаннях засад

продуктивної взаємодії з різними соціальними прошарками. Структура соціальних навичок включає когнітивний, управлінський, діяльнісний та індивідуальний компоненти. Кожний компонент має бути оціненим протягом навчання студента в медичному університеті та протягом післядипломної освіти. необхідний супровід психолога чи коуча, так як дане поняття не набуло широко поширення, відтак, ним нехтують більшість медичних спеціалістів.

Висновки. Висока продуктивність медичного персоналу обумовлена численними факторами, включаючи соціальні навички. Набір навичок, вмінь та знань формує здатність медичного спеціаліста соціально взаємодіяти з пацієнтами. Соціальні навички представлені когнітивним, управлінським, діяльнісним та індивідуальним компонентами. дана тема недостатньо вивчена в Україні та потребує оцінювання рівня соціальних навичок студентів-медиків, аспірантів та практикуючих лікарів з метою їх подальшої корекції.

Ключові слова: соціальні навички, медичні спеціалісти, взаємодія, навчання, корекція.

Assoc. Prof. **Liudmyla Siryk**, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE USA

Introduction. The changes that are so rapidly take place in the processes of intercultural integration and the expansion of the information and communication space increases the importance of communication in the social, professional and other spheres of life. During interaction, people develop and form interpersonal relationships, exchange of thoughts, feelings, experiences. Communicative competence, being an integral part of the communicative culture, is necessary for all professionals without exception, and for some of them it becomes a professionally significant personality trait. Increasing the role of communicative competence leads to an increase in the effectiveness of public administration, the establishment of dialogue as a priority form of interaction, the emergence of a morally mature personality.

Relevance to issues. In the United States of America, the experience of communicative education is much richer than in other countries; the system of communicative education was being formed over several decades and was being based on various theoretical generalizations. Note that in the United States for over 20 years, there have been Institutes (Communicative Competence), especially in the health care system, and so American researchers have accumulated a wealth of material to analyze the processes of communication and how to broadcast this knowledge into educational programs. Communication Studies Curriculum Formed in USA. Learning from the US experience can help to determine what is the basement of students' communicative preparation, how it is disciplined. The United States of America is a leader in both the economic and educational fields. Researches on communicative education in the United States have been done by domestic and foreign scientists. The source of the study was drawn up: 1) theoretical works of domestic scientists on the problems of education in the United States (A.I. Galagan, T.S. Georgieva, A.M. Belyakin, O.V. Korenykova, D.N. Sukhinenko, L.D. Filippova, A.E. Stockman, etc.); 2) theoretical works and textbooks of foreign scientists on problems of communication theory (E. Barnow, D. Bell, C. Berger, E. Griffin, J. Gibson, Frank I. Dene, M. McLuhan, W. Schramm, U. Rivers, John Perrish-Sprawl, M. Hann, Edward Holly, etc.). 3) multicultural education (M.L. Volovikova, O.K. Gaganova, N.D. Singer, B. Peterson, J. Banks, W. Hunter, D. Hups. The notion of competence came to us from foreign countries where this direction is developing both in theory and in practice, so it is advisable to study foreign

experience from the United States, as it is believed that this is where the competent approach originated.

Purpose. 1. Identify the concept of “communicative competence in the United States”. 2. Identify the genesis of the content of communicative education at US universities. 3. Identify the foundations for creating holistic education strategies.

Methods. The research methods that are included in the programs of communicative education (content analysis, questionnaires, mental communication cards, discourse analysis of texts) allow students to master qualitative methods for solving specific social problems. Methods of curricular didactics (S. Braslavsky, F.J. Bobbit, R. Tyler), where the main method will be the analysis of the formed integral elements of educational university programs.

Results. It is researched that: 1) university education developed under the influence of understanding of education as a medium of scientific and professional communication. Saturation of the pedagogical theory of pragmatism in. In terms of democratic communication, the United States has largely defined universities' attention to developing models of communicative education; 2) the content of communicative education at US universities was shaped by the principles of liberalism and civic service that determine the policies and mission of American universities in society; 3) the practice of organizing communication education in modern US universities has different strategies: linear, at one of the traditional humanities faculties of universities; cluster, in the communication department of the university; 4) in US educational universities, all programs have a conceptual framework for teaching critical thinking and reflective analysis, which is the basic ideology of education.

Conclusions. American universities demonstrate not only a factor of national sovereignty and confederation, but they are also a factor of international influence that influences the development of intercultural communication strategies in the work of universities. It is offered in two variants: as a separate program-specialization in communication or as courses, obligatory for specialists of different directions.

Keywords: communicative education, communicative competence, democratic communication, the principle of liberalism, civic service.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У США

Introduction. Зміни, які так стрімко відбуваються процесами міжкультурної інтеграції та розширенням інформаційно-комунікативного простору, підвищують значення спілкування у соціальній, професійній та інших

сферах життєдіяльності. Під час взаємодії у людей виникають і формуються міжособистісні відносини, відбувається обмін думками, почуттями, переживаннями. Комунікативна компетентність, виступаючи невід'ємною частиною комунікативної культури, необхідна всім без винятку фахівцям, а для деяких з них вона стає професійно значущою характеристикою особистості. Зростання ролі комунікативної компетентності приводить до підвищення ефективності управління суспільством, утвердження діалогу як пріоритетної форми взаємодії, становлення морально зрілої особистості. Вивчення досвіду США може допомогти визначити, що є основами комунікативної підготовки студентів, яким чином відбувається її дисциплінарне наповнення.

Relevance to issues. Актуальність У Сполучених Штатах Америки досвід комунікативної освіти значно багатший, ніж в інших країнах, система комунікативної освіти складалася кілька десятиліть і вибудовувалася на різних теоретичних узагальненнях. Зауважимо, що у США вже понад 20 років існують Інститути (Communicative Competence) особливо у системі охорони здоров'я і тому американські дослідники накопичили багатий матеріал аналізу процесів комунікації і способів трансляції цих знань в програми освіти. За останні роки в США сформована навчальна програма „Communication Studies”. Вивчення досвіду США може допомогти визначити, що є основами комунікативної підготовки студентів, яким чином відбувається її дисциплінарне наповнення. Сполучені Штати Америки – країна-лідер як в економічній галузі так і в освітній. Дослідженнями щодо комунікативної освіти в США займалися вітчизняні та зарубіжні вчені. Джерелознавче базу дослідження склали: 1) теоретичні роботи вітчизняних вчених з проблем освіти в США (А.І. Галаган, Т.С. Георгієва, А.М. Белякін, О.В. Коренькова, Д.Н. Сухіненко, Л.Д. Філіппова, А.Є. Штокман і та ін.); 2) теоретичні праці та навчальні посібники зарубіжних вчених з проблем з теорії комунікації (Е. Барноу, Д. Белл, Ч. Бергер, Е. Гріффін, Дж. Джібсон, Франк І. Дене, М. Маклюєн, У. Шрамм, У. Ріверс, Джон Перріш-Спраул, М. Ханн, Едвард Холлі та ін.). 3) мультикультурної освіти (М.Л. Воловікова, О.К. Гаганова, Н.Д. Зінгер, Б. Петерсон, Дж. Бенкс, У. Хантер, Д. Хупс. Поняття компетентності прийшло до нас із зарубіжних країн, де цей напрям розвивається як у теорії, так і на практиці. Отже, вивчення зарубіжного досвіду доцільно починати з США, так як вважається, що саме там зародився компетентнісний підхід.

Purpose. 1) виявити сутність поняття „комунікативна компетентність у США”; 2) виявити генезу формування змісту комунікативної освіти в університетах США; 3) виявити основи для створення цілісних стратегій освіти.

Methods. Методи дослідження, які включені в програми комунікативного освіти (контент-аналіз, анкетні тексти, ментальні карти комунікацій, аналіз дискурсу текстів), дозволяють студентам освоїти якісні методи для вирішення конкретних соціальних завдань. Методи курикулярної дидактики (С. Браславски, Ф.Дж. Боббит, Р. Тайлер), де основним методом буде аналіз сформованих цілісних елементів освітніх університетських програм.

Results. Досліджено, що: 1) університетська освіта розвивалася під впливом розуміння освіти як середовища наукової та професійної комунікації. Насичення педагогічної теорії прагматизму в США поняттями демократичної комунікації багато в чому визначило увагу університетів до розробки моделей комунікативного освіти; 2) зміст комунікативної освіти в університетах США сформувався під впливом принципів лібералізму і громадянського служіння, які визначають політику і місію американських університетів в суспільстві; 3) практика організації комунікативної освіти в сучасних університетах США відрізняється різними стратегіями: лінійна, на одному з традиційних гуманітарних факультетів університетів; кластерна, в комунікативному департаменті університету; 4) в освітніх університетах США всі програми мають концептуальну основу навчання критичного мислення та рефлексивного аналізу, що є основною ідеологією освіти.

Conclusions. Університети США не тільки демонструють фактор національної суверенності та конфедерації, але вони також є фактором міжнародного впливу, яке впливає на розвиток стратегій міжкультурної комунікації в роботі університетів. Теоретичним стрижнем, навколо якого групуються дисципліни у вищих закладах США – теорія комунікації, а підготовка в університетах США здійснюється в двох варіантах: як окрема програма-спеціалізація по комунікації або як курси, обов'язкові для фахівців різних напрямків.

Keywords: комунікативна освіта, комунікативна компетентність, демократична комунікація, принцип лібералізму, громадянське служіння.

MANAGEMENT AND MARKETING IN HEALTHCARE

Assoc. Prof. **Tetiana Nehoda**, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF THE STUDY SAMPLE OF PATIENTS AND FREQUENCY OF APPOINTMENTS OF DIFFERENT VARIANTS OF ANTIHYPERTENSIVE THERAPY

Introduction. Cardiovascular disease is a top socio-medical problem in all industrialized countries. One of the most important conditions for increasing life expectancy, as well as maintaining viability and quality of life, is to address the issue of proper treatment of cardiovascular disease, as well as their timely prevention. One of the most effective ways to achieve this goal is the timely detection and proper treatment of hypertension.

Relevance to issues. Experts note that in diseases such as stroke, coronary heart disease, including myocardial infarction, heart and renal failure can be reduced their level as a result of adequate antihypertensive therapy. This is especially important in Ukraine, where mortality rates from cardiovascular disease are gaining in importance every year. In recent years, along with the expansion of opportunities in the treatment of hypertension, there has been sufficient information on the effectiveness of drugs that reduce blood pressure.

Purpose. The purpose of our study was to perform a comparative analysis of the prescriptions of different variants of antihypertensive drugs by doctors of Kyiv for 2019. For further study, we need a more detailed analysis of the antihypertensive activity of drugs that belong to the main pharmacological groups used in arterial hypertension monotherapy.

Methods. The following methods were used: physician questionnaire and comparative analysis of primary documents (content analysis of medical histories). At the first stage of the study, conducted jointly with the staff of the Institute of Cardiology. A survey of 153 doctors was conducted by the Strazheska Institute of Cardiology of Ukraine (Kyiv), Department of propedeutics of internal diseases № 1, Department of propedeutics of internal diseases № 2, Department of internal diseases of the Bogomolets National Medical University (Kyiv).

Results. As a result of the study, certain patterns of blood pressure lowering were found in patients on the background of hypertension monotherapy,

in the treatment of two antihypertensive drugs, and in patients who received two or more drugs. The analysis of the sample studied showed that 41,7% of patients were male, 58,3% were female. The mean age of the study group of patients was in the range of 19-86 years, and the average age was $55,8 \pm 0,3$ years. The average duration of hypertension recorded in the documentation was $5,3 \pm 0,5$ years. The duration of antihypertensive therapy averaged $9,3 \pm 5$ months. Only 3,1% of them, according to medical records, did not have concomitant pathology.

Conclusions. Thus, the lowest level of blood pressure against antihypertensive treatment was observed in patients receiving one drug ($142 \pm 1,0 / 68 \pm 0,5$ mm Hg), which was significantly ($p < 0,01$) less than the levels of arterial the pressure that was on patients who were assigned two, as well as three or more drugs. In patients in these groups, the blood pressure at the background of treatment was $151,5 \pm 1,0 / 90,5 \pm 0,5$ and $155,5 \pm 1,0 / 92,0 \pm 0,5$ mm Hg. in accordance.

Keywords: arterial hypertension, antihypertensive drugs, pharmacoepidemiological study.

Assist. **Tetiana Tsilenko**, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

PHARMACEUTICAL COMPONENT OF HEALTH INSURANCE IN UKRAINE: STATE, PROBLEMS, DEVELOPMENT PROSPECTS

Introduction. Health insurance as a special type of state guarantee gives opportunity to ensure a decent standard of population's living. The transformation of the health care system of Ukraine implies a transition to a new quality of health care services and equal access to them for the whole population. Since April 2020, a new program of medical guarantees has been implemented in which the state is obliged to distribute the budget for medical services on equal terms to all citizens. The pharmaceutical component of the social guarantee is the "Available medicine" which was founded in 2017. On November 2019, more than 7.7 thousand pharmacies and drug stores started cooperating with the program. In 2020, budgetary funding for this program has increased by UAH 3.2 billion, which indicates an increase in confidence in health insurance and the future of the country as a whole.

Relevance to issues. The Compulsory Health Insurance Law Plan is account for 2020, but it will start working in 2022–2023. Shadow payment is only one of the reasons for the underfunding of insurance medicine and brakes its introduction. Health insurance provides a pharmaceutical component which is realized in the program "Available medicine" and covers only a proportion of the population of Ukraine with chronic diseases. For people who want to be protected in the event of an insured event, it is possible to use the services of only private insurance companies. The problem, such as insufficient level of financial support for the population, raises questions about the introduction of a state mechanism of health insurance, taking into account its pharmaceutical component for the betterment of the society's life in the future.

Purpose. To consider national strategy of reformation of the health care system. To analyze the current state of health insurance of Ukraine together with the component of pharmaceutical supply and to predict the rate of its development.

Methods. During the research the historical method was used for figuring out the formation and development of insurance medicine, social programs and financial guarantees in their chronological sequence; theoretical method used in the study of collected information on the level of modern health insurance in Ukraine and its pharmaceutical component as a way of reimbursement by the state of the value of medicines, fulfillment of conclusions; the comparative method is used to identify common and distinctive features of the health care system of Ukraine with the leading

countries of the world; systematic method used in the study of all elements that affect the functioning and future of the insurance medicine system of Ukraine. The research base is scientific works, electronic information resources and materials of periodicals.

Results. Today, the transformation of Ukraine's healthcare system will allow every citizen to have equal access to quality health care through the introduction of a state-guaranteed package of medical services and the provision of medicines. The program "Available medicine" gave opportunity to receive free or preferential medicines for people with the most common chronic illnesses. This has been facilitated by the optimization of the drug procurement process, which involves the creation of an effective mechanism for providing medicines in which the patient will receive quality treatment in the most convenient way. For each drug and medical device currently on the centralized procurement list, the most optimal route of delivery to the patient is selected: through reimbursement programs, inclusion in the cost of medical services, or procurement by the Central Procurement Agency.

Conclusions. Health care reforms, the introduction of new laws, programs and social relevance in general make gives opportunity to believe in the creation of sound insurance of medicine. The law on compulsory health insurance has not yet been adopted and voluntary health insurance offered by private companies is not available to everyone. It is promising for insurance companies, as it has the highest growth rates of insurance premiums. Ongoing search is needed to optimize pricing for private insurance companies, create competition between them, thereby reducing the price and improving the quality of the services provided. In my opinion, it is necessary to find places of collision of compulsory and voluntary health insurance: the first kind will provide distribution of medical services to all citizens of Ukraine, and the second – to give the opportunity to receive medical services beyond the program of compulsory health insurance and to expect reimbursement.

Keywords: health insurance, compulsory health insurance, voluntary health insurance, reimbursement, financial guarantees, insurance company, insurance case.

ФАРМАЦЕВТИЧНА СКЛАДОВА МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Вступ. Медичне страхування як особливий вид державної гарантії дає змогу забезпечити гідний рівень життя населення. Трансформація системи охорони здоров'я України передбачає перехід до нової якості медичних послуг та рівного доступу до них всього населення. З квітня 2020 року впроваджується нова програма медичних гарантій, у якій держава зобов'язується розподіляти

бюджет за медичними послугами на рівних для всіх громадян умовах. Фармацевтичною складовою соціальної гарантії є програма „Доступні ліки”, яка започаткована у 2017 році. Станом на листопад 2019 року з програмою почало співпрацювати понад 7,7 тисяч аптек та аптечних пунктів. У 2020 році бюджетне фінансування цієї програми збільшилося на 3,2 млрд гривень, що свідчить про зростання рівня довіри до становлення медичного страхування та майбутнього країни в цілому.

Відповідність проблематиці. План ухвалення закону про загальнообов'язкове медичне страхування припадає на 2020 рік, але діяти він почне у 2022-2023 році. Тіньова оплата праці є лише однією з причин недофінансування страхової медицини та гальмує її запровадження. Медичне страхування передбачає фармацевтичний компонент, який реалізується у програмі „Доступні ліки” і охоплює лише частку населення України з хронічними захворюваннями. Для людей, що хочуть бути захищеними під час настання страхового випадку, існує можливість скористатися послугами тільки приватних страхових компаній. Проблема, така як недостатній рівень фінансового забезпечення населення, піднімає питання щодо запровадження державного механізму медичного страхування з урахуванням його фармацевтичного компоненту задля покращення життя суспільства в майбутньому.

Мета. Розглянути національну стратегію реформування системи охорони здоров'я. Проаналізувати сучасний стан медичного страхування в Україні разом зі складовою фармацевтичного забезпечення та передбачити темп його розвитку.

Методи. При здійсненні дослідження використовувалися історичний метод під час дослідження формування та розвитку страхової медицини, соціальних програм та фінансових гарантій в їх хронологічній послідовності; теоретичний метод використаний при дослідженні зібраної інформації про рівень сучасного медичного страхування України та її фармацевтичної складової як способу відшкодування державою вартості лікарських засобів, виконання умовиводів; порівняльний метод застосовується для виявлення спільних та відмінних ознак системи охорони здоров'я України з провідними країнами світу; системний метод використаний у дослідженні всіх елементів, які впливають на функціонування та майбутнє системи страхової медицини України. Інформаційною базою дослідження є наукові праці, електронні інформаційні ресурси та матеріали періодичних видань.

Результати. На сьогодні трансформація системи охорони здоров'я України дозволить кожному громадянину мати рівний доступ до якісного

медичного обслуговування шляхом впровадження державного гарантованого пакета медичних послуг та забезпечення ліками. Програма „Доступні ліки” дала можливість отримувати безоплатно або пільгово необхідні лікарські засоби людям з найпоширенішими хронічними захворюваннями. Цьому сприяла оптимізація процесу закупівлі ліків, що передбачає створення ефективного механізму забезпечення лікарськими засобами при якому пацієнт отримуватиме якісне лікування у найзручніший спосіб. Для кожного лікарського препарату та виробу медичного призначення, які зараз є у переліку централізованих закупівель, підбирається найбільш оптимальний шлях доставки до пацієнта: через програми реімбурсації, включення у вартість медичної послуги або закупівлі Центральною закупівельною агенцією.

Висновки. Реформи в системі охорони здоров'я, впровадження нових законів, програм та соціальна значимість в цілому дає змогу повірити в створення надійної страхової медицини. Закон про загальнообов'язкове медичне страхування ще не прийнятий, а добровільне медичне страхування, що пропонується приватними компаніями, не всім доступне. Для страхових компаній воно є перспективним ,так як має найбільші темпи зростання обсягів страхових премій. Необхідні постійні пошуки щодо оптимізації ціноутворення на послуги приватних страхових компаній, створення конкуренції між ними, що тим самим знизить прайс та підвищить якість наданих послуг. На мою думку, необхідно знайти місця зіткнення обов'язкового та добровільного медичного страхування: перший вид буде забезпечувати поширення надання медичних послуг серед усіх громадян України, а інший – давати можливість отримати медичні послуги понад програми обов'язкового медичного страхування та розраховувати на відшкодування.

Ключові слова: медичне страхування, загальнообов'язкове медичне страхування, добровільне медичне страхування, реімбурсація, фінансові гарантії, страхова компанія, страховий випадок.

Assoc. Prof. **Tetyana Vezhnovets**, DSc, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)
Assoc. Prof. **Valentyna Protsenko**, PhD, Bogomolets National Medical University (Ukraine, Kyiv)

REQUIREMENTS TO THE HEALTHCARE INSTITUTIONS TRAINING INTERNS IN UKRAINE

Introduction. There are no requirement standards in Ukraine to the Healthcare Institutions training interns. The acting standards were approved in 1996. Furthermore, there are no optimum criteria defining capability of the Healthcare Institutions to train certain number of interns.

Relevance to issues. The study deals with the issue of requirements to the Ukrainian Healthcare Institutions for training interns specializing in “obstetrics and gynecology”, “anesthesiology” and “surgery”.

Purpose. The purpose of research is learning, determination and generalization of requirements to the basements of Intern’s internship in Ukraine on the example of seven Medical Schools of the United States of America on the specialties “Obstetrics and Gynecology”, “Anesthesiology”, “General Surgery”.

Methods. Requirements for internship training bases of intern’s information are studied, determined and summarized on the basis of information material’s analysis of the sites of 7 Medical schools of the USA, forms of statistical reporting of the Ministry of Health of Ukraine No. 17 “Report on medical personnel” and literature review. Medical schools in the fields of “Obstetrics and Gynecology”, “Anesthesiology”, and “General Surgery” were selected for analysis. Statistical analysis of the study materials was performed using the Microsoft Excel software package.

Results. The authors have established that the general requirements for the internship centers include: general characteristics of the center by the number of interventions related to the specialization of the interns (operations, anesthesia cases, deliveries, Caesarian sections, etc.), regarding the procedures related to the main specialization and sub specialization; present facilities (equipment, rooms); requirements to the managers and heads of the centers (qualification, work experience, professional actualization); number of conducted procedures per one physician (obstetrician or gynecologist, anesthesiologist, surgeon, depending on the intern specialization); outcomes of the interventions(deliveries, anesthesia cases) corresponding to the intern specialization. The authors have defined that the maternity home as an internship center must serve not less than 3500 delivery cases, considering 150 deliveries per 1 intern, i.e. 24 interns are trained during 3 years of internship in the institution. To provide for training of anesthesiologists rotation

in 9 departments is necessary, 600 anesthesia cases should be conducted. The estimated number of interns in Ukraine should make up 14% of total amount of physicians in the Healthcare system. The authors suppose that in Ukraine the total amount of interns of their first internship year makes 350 people in obstetrics and gynecology, 500 – in anesthesiology and 340 – in surgery.

Conclusions. 1. The general requirements for internship bases for the training of interns include (1) a general characterization of the internship base by the direction of internship preparation procedures (surgeries, anesthesia, childbirth, caesarean sections, etc.), taking into account procedures of the main training areas and subspecialties; (2) available materially technical resources (equipment, rooms); (3) requirements for managers of internship bases (qualification, work experience, professional development); (4) the number of procedures per doctor (obstetrician, anesthesiologist, surgeon, depending on the specialty of internal medicine training); (5) results of operations (childbirth, anesthesia) performed by physicians in the specialty of internal medicine training. 2. Requirements for the head of the internship base with at least 7 years work experience, high level of professional qualification, as well as undergo special pedagogical training. 3. The size of the maternity hospital should be at least 3500 childbirths, taking into account 150 childbirths per 1 intern-doctor, that is 24 intern-doctors of three years of internship training in one institution. It is also necessary to take into account the presence of laparoscopic (laparotomy) equipment, women's consultation, gynecological department.

Keywords: healthcare facilities, internships, interns, requirements, criteria.

ВИМОГИ ДО ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я З ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ

Вступ. В Україні відсутні сучасні вимоги до закладів охорони здоров'я, як до баз підготовки лікарів-інтернів. Діючі вимоги були ухвалені в 1996 році. До того ж в Україні відсутні оптимальні критерії для розрахунку спроможності закладів охорони здоров'я до підготовки певної кількості лікарів-інтернів.

Відповідність проблематиці. Дослідження присвячене проблемі визначення вимог до закладів охорони здоров'я для підготовки лікарів-інтернів в Україні до незалежної практики за спеціальностями „акушерство і гінекологія”, „анестезіологія”, „хірургія”.

Мета дослідження – це вивчення, визначення та узагальнення вимог щодо баз стажування лікарів-інтернів в Україні на прикладі семи медичних шкіл

Сполучених Штатів Америки за спеціальностями „Акушерство і гінекологія”, „Анестезіологія”, „Загальна хірургія”.

Методи дослідження. Вимоги до баз стажування для підготовки лікарів-інтернів вивчені, визначені та узагальнені на підставі аналізу матеріалів інформації сайтів 7 медичних шкіл США, форм статистичної звітності МОЗ України № 17 „Звіт про медичні кадри” та огляду літератури. Для аналізу були відібрані медичні школи за спеціальностями „Акушерство і гінекологія”, „Анестезіологія”, „Загальна хірургія”. Статистичний аналіз матеріалів дослідження виконано за допомогою пакета програм „Excel Microsoft”.

Результати. Встановлено, що до загальних вимог до баз стажування для підготовки лікарів-інтернів належить загальна характеристика бази стажування за кількістю процедур за напрямком підготовки лікаря-інтерна (операцій, анестезій, пологів, кесарів розтинів тощо) з урахуванням процедур за основними напрямками підготовки та субспеціальностями; наявні матеріально-технічні ресурси (обладнання, приміщення); вимоги до керівників баз стажування (кваліфікація, досвід роботи, професійний розвиток); кількість процедур на одного лікаря (акушер-гінеколога, анестезіолога, хірурга, в залежності від спеціальності підготовки лікаря-інтерна); результати операцій (пологів, анестезій), що виконуються лікарями за спеціальністю підготовки лікаря-інтерна. Визначено, що обсяг пологового будинку як бази стажування повинен бути не менше 3500 пологів, з урахуванням 150 пологів на 1 лікаря-інтерна, тобто 24 лікаря-інтерна впродовж трьох років навчання в інтернатурі в одному закладі. Для забезпечення підготовки лікарів-анестезіологів необхідно обов'язково забезпечити ротацію в 9 відділеннях та створити умови для виконання 600 анестезій. Встановлено, що розрахункова кількість лікарів-інтернів в Україні повинна становити 14% від загальної кількості лікарів по спеціальності в галузі охорони здоров'я. Ймовірно, що в Україні одночасно на перший рік інтернатури з акушерства та гінекології максимальна кількість лікарів-інтернів становить 350 осіб, з анестезіології – 500 осіб, з хірургії – 340 осіб.

Висновки. 1. До загальних вимог до баз стажування для підготовки лікарів-інтернів належить (1) загальна характеристика бази стажування за кількістю процедур за напрямком підготовки лікаря-інтерна (операцій, анестезій, пологів, кесарів розтинів тощо) з урахуванням процедур за основними напрямками підготовки та субспеціальностями; (2) наявні матеріально-технічні ресурси (обладнання, приміщення); (3) вимоги до керівників баз стажування (кваліфікація, досвід роботи, професійний розвиток); (4) кількість процедур на одного лікаря (акушер-гінеколога,

анестезіолога, хірурга, в залежності від спеціальності підготовки лікаря-інтерна); (5) результати операцій (пологів, анестезій), що виконуються лікарями за спеціальністю підготовки лікаря-інтерна. 2. Вимоги до керівника бази стажування стаж роботи не менше 7 років, високий рівень професійної кваліфікації, а також пройти спеціальне педагогічне навчання. 3. Обсяг пологового будинку повинен бути не менше 3500 пологів, з урахуванням 150 пологів на 1 лікаря-інтерна, тобто 24 лікаря-інтерна трьох років навчання в інтернатурі в одному закладі. Також необхідно враховувати наявність лапароскопічного (лапаротомічного) обладнання, жіночої консультації, гінекологічного відділення.

Ключові слова: заклади охорони здоров'я, бази стажування, інтерни, вимоги, критерії.